

Συνταγή για μια λαογραφική έρευνα για τα πουλιά

(συνέχεια από προηγούμενο φύλλο)

31
B

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ο συλλογέας

Βασική προϋπόθεση για την πετυχημένη συλλογή υλικού είναι ο ενθουσιασμός του συλλογέα για το έργο του, η αγάπη και το μεράκι για το υλικό που θα συλλέξει. Πλησιάστε με απλότητα κι όχι σαν εξεταστές τους ανθρώπους που θα προσεγγίσετε κι εξηγήστε τους για τους σκοπούς της έρευνάς σας, διότι χρειάζεται εμπιστοσύνη για να ανοίξουν την καρδιά τους και να λύσουν τη γλώσσα τους.

Ο πληροφορητής

Σημειώστε απαραίτητα το όνομα του προσώπου που δίνει τις πληροφορίες, το επάγγελμά του, την ηλικία του, τη μόρφωση του και την προέλευσή του. Εάν πρόκειται για αφηγήσεις ή ιστορίες τις οποίες ο πληροφορητής άκουσε ή έμαθε από τρίτους, πρέπει επίσης να σημειώσετε το όνομα και τον τόπο καταγωγής τους. Ζητήστε πάντα την άδεια από τον πληροφορητή σας πριν τον ηχογραφήσετε κι εξηγήστε του από την αρχή ότι θα πρέπει να σημειώνετε ότι σας λέει, για να μην τον κάνετε να αισθανθεί αμήχανα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Τι να καταγράψουμε;

α) Συλλέξτε πληροφορίες που αναφέρονται στη φυσική ιστορία των ειδών: πότε τα βλέπουν στο νησί, σε ποιο βιότοπο απαντούν, με τι τρέφονται, αν είναι περαστικά, πότε έρχονται, πότε φεύγουν, αν τα κυνηγάνε κ.τ.λ.

β) Ρωτήστε τη γνώμη τους για την κατάσταση των πουλιών σήμερα και μην κάνετε εξαιρέσεις στα «κοινά» σπουργίτια ή τα χελιδόνια, εστιάζοντας σε απόμακρα ή σπάνια είδη. Πολλές φορές είδη που ζούν κοντά στον άνθρωπο απειλούνται από τις ραγδαίες αλλαγές στον τρόπο ζωής μας.

γ) Αναζητήστε ονόματα πουλιών σε παροιμίες, ανέκδοτα, παραμύθια, μύθους, παραδόσεις, διηγήσεις προσωπικών ιστοριών, ταχταρίσματα, νανουρίσματα, γλωσσοδέτες ή καθαρογλωσσήματα, παιδικά τραγουδάκια, μαντέματα κι αινίγματα για πουλιά. Αν πρόκειται για παραμύθι μην παραλείπετε την αρχή και το τέλος του. Σε παροιμίες και γνωμικά διασαφηνίστε το νόημα τους, όπως το αντιλαμβάνεται ο πληροφορητής, και ρωτήστε να μάθετε την περίπτωση στην οποία χρησιμοποιείται.

Θυμηθείτε τέλος ότι πολλές φορές προβλέπουμε τον καιρό παρατηρώντας το πέταγμα των πουλιών ή τα θεωρούμε οιωνούς, οπότε ρωτήστε τους πληροφορητές σας για τέτοια θέματα.

Τι θα χρειαστούμε;

Δημιουργήστε από πριν ένα ερωτηματολόγιο με όλες τις ερωτήσεις που θα θέλατε να ρωτήσετε τους πληροφορητές σας και συμβουλευτείτε το κατά τη διάρκεια της συνέντευξης για να είστε σίγουροι ότι δεν ξεχάσατε κάτι σημαντικό. Κρατείστε σημειώσεις κι αν είναι εύκολο ηχογραφήστε ότι σας λένε με ένα μαγνητόφωνο, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για διηγήσεις. Έχετε μαζί σας μία φωτογραφική μηχανή κι εάν η ατμόσφαιρα το επιτρέπει τραβήξτε φωτογραφίες ντοκουμέντα για την εργασία σας. Τέλος, επειδή τα ελληνικά επίσημα ονόματα των πουλιών μπορεί να μπερδέψουν τους πληροφορητές σας, χρησιμοποιείστε φωτογραφίες ή ακριβή σκίτσα από βιβλία-οδηγούς για να είστε σίγουροι ότι συλλογείς και πληροφορητές αναφέρεστε στο ίδιο είδος πουλιού όταν μιλάτε.

Τόπος της έρευνας

Αναφέρετε τη γεωγραφική θέση του τόπου όπου πραγματοποιήσατε την έρευνα σας κι επίσης τον αριθμό των κατοίκων, την προέλευση τους (αν είναι ντόπιοι, πρόσφυγες ή φερμένοι από αλλού), τις ασχολίες τους, τα κύρια προϊόντα που παράγουν και ότι άλλο θεωρείτε σημαντικό. Μπορείτε να ενσωματώσετε το σκαρίφημα ενός χάρτη της περιοχής έρευνας στην εργασία σας.

Πληροφορητές «κλειδιά»

Η γνώση για τα πουλιά είναι ένα εξειδικευμένο αντικείμενο που δεν το κατέχουν όλοι το ίδιο καλά. Ακόμη, όλοι οι άνθρωποι δεν έχουν την ίδια αφηγηματική δεξιότητα και μνημονική ικανότητα, γι αυτό θα πρέπει ρωτώντας να φτάσετε μέχρι τον κατάλληλο άνθρωπο. Απευθυνθείτε σε ηλικιωμένους ανθρώπους, ρωτήστε κυρίως άντρες (που η δουλειά τους, τους κρατούσε πολλές ώρες στην ύπαιθρο) για να ψάξετε ονόματα για τα πουλιά και πληροφορίες για τους τόπους και την εποχή που τα έβλεπαν και ρωτήστε γυναίκες για να μάθετε τραγούδια, παραμύθια, νανουρίσματα και προλήψεις.

Το «αυθεντικό» υλικό

Προσπαθήστε να καταγράψετε όσο πιο πιστά μπορείτε ότι σας λένε διατηρώντας την «ντοπιολαλιά» του κάθε τόπου, χωρίς να αλλάζετε λέξεις ή φράσεις ή να προσθέτετε δικά σας στοιχεία. Ακόμη και σε περίπτωση που οι λέξεις ανήκουν σε τοπικές διαλέκτους πρέπει να γράφονται όπως ακούγονται, ακολουθώντας πιστά την τοπική τους προφορά (π.χ. τσεφαλή, αντί κεφάλι) ακόμα κι όταν κάποια σύμφωνα απουσιάζουν (π.χ. μέαλος αντί μεγάλος) και σημειώνοντας μέσα σε παρένθεση ακέραια τη νεοελληνική λέξη. Αν τέλος υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που πρέπει να εξηγηθούν σημειώστε την ερμηνεία που δίνει ο πληροφορητής μέσα σε παρένθεση και κάντε μια υποσημείωση για τις δικές μας εξηγήσεις κι ερμηνείες. Να θυμάστε ότι «η λεπτομέρεια μετράει»!

Δημοσιοποιήστε τα στοιχεία που συλλέξατε

Μπορείτε να αξιοποιήσετε τα στοιχεία που συγκεντρώσατε δημοσιεύοντάς τα στην τοπική εφημερίδα ή σε κάποιο περιοδικό που το ενδιαφέρουν άρθρα λαογραφικού περιεχομένου. Αν τα στοιχεία σας είναι πολλά κι ενδιαφέροντα μπορείτε να ψάξετε για ένα χρηματοδότη και να προχωρήσετε στην υλοποίηση μιας μικρής έκδοσης. Στολίστε την έκδοση σας με ζωγραφίες και φωτογραφίες. Προσθέστε κι ένα μικρό κειμενάκι για την ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας και για όλους εσάς που δουλέψατε για να την υλοποιήσετε. Κάτι τέτοιο θα προσδώσει ζωντάνια στα γραφόμενα και θα αναπτύξει μια οικειότητα μεταξύ συγγραφέων και αναγνωστών. Μην διστάσετε να ζητήσετε τη βοήθεια μας αν χρειαστεί.

Στείλτε στην Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία ένα αντίτυπο της δουλειάς σας. Μην ξεχνάτε ότι η γνώση που ταξιδεύει ανθίζει και καρπίζει κι η χαρά που μοιράζεται είναι χαρά διπλή!

